

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการมาตรการ
ป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ
มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประตุน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เพื่อเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินการติดตามตรวจสอบ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1. สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โครงการประตุน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระยะดำเนินการปีที่ 3 โดยดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.1.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา และตัดแต่ง สนามหญ้า ต้นไม้ รวมถึงทำความสะอาดบริเวณโดยรอบพื้นที่ห้วงงานให้เกิดความสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ ดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ ได้แก่ ตำบลท่าทางงาม ตำบลชุมแสงสงคราม ตำบลบางระกำ ตำบลคุ่มม่วง และตำบลบึงกอก เกี่ยวกับการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายตอซังข้าว การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะลดปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ เนื่องจากจะใส่ตามปริมาณที่พืชต้องการจริง เพื่อให้ผลผลิตดีขึ้นและลดต้นทุน รวมทั้งจัดหาอาหารส่วนเกินที่มักตกค้างและสะสมในดิน ซึ่งทำให้ดินเสียสมดุล จะลดลงตามไปด้วย อีกทั้งได้เชิญวิทยากรจากสถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และการขยายเชื้อแบคทีเรียสังเคราะห์แสง พด.15 เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโต และการพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของพืช การงอกของเมล็ดพืช เพิ่มผลผลิตของพืช เพิ่มความยาวของราก 59 % ทั้งนี้จะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี 50 %

ตะกอน ปัจจุบันโครงการชลประทานพิษณุโลกมีการบริหารจัดการน้ำโครงการประตุน้ำท่าทางงาม โดยการติดตามข้อมูลปริมาณฝน และสถานการณ์น้ำท่า เพื่อควบคุมระดับการยกบานให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำในลำน้ำโดยคำนึงถึงความเร็วของกระแส น้ำ เพื่อลดปัญหาการกัดเซาะริมตลิ่งและลดการตกตะกอนสะสมในลำน้ำ นอกจากนี้จะมีการติดตามปริมาณตะกอนแขวนลอย โดยศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ปริมาณตะกอนแขวนลอยในแม่น้ำยม ที่สถานี Y.50 (เหนือประตุน้ำท่า) และ Y.16 (ท้ายประตุน้ำท่า) เพื่อประเมินปริมาณตะกอนตกสะสม และช่วงเวลาการขุดลอก เพื่อเป็นการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ ในส่วนของการลดปริมาณตะกอนที่ไหลเข้าสู่แม่น้ำยม กรมชลประทาน ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการปลูกป่าทดแทนของโครงการอ่างเก็บน้ำน้ำป้อนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา จำนวน 8,312 ไร่ ซึ่งทำการปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำของลุ่มน้ำยม

การชะล้างพังทลายของดิน โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา รดน้ำ และตัดแต่งสนามหญ้า ต้นไม้ บริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการให้มีความสวยงามอยู่เสมอ อีกทั้ง ร่วมกับ

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ ดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่รับประโยชน์ ได้แก่ ตำบลท่านางงาม ตำบลชุมแสงสงคราม ตำบลบางระกำ ตำบลคุยม่วง และตำบลบึงกอก เกี่ยวกับการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายต่อซังข้าว ซึ่งดินที่มีสารอินทรีย์จากต่อซังข้าวสูงจะช่วยในการปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดิน และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการรักษาน้ำและสารอาหาร ทำให้โครงสร้างดินแข็งแรงยิ่งขึ้น จึงช่วยลดการสูญเสียดินจากการชะล้างในช่วงฤดูฝนได้อย่างเป็นธรรมชาติและยั่งยืน

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการติดตามปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยมรายเดือน พบว่าในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2568 ถึง เมษายน 2569 สถานี Y.50 (ด้านเหนือน้ำ) ตั้งแต่เดือนธันวาคม มีปริมาณน้ำสะสมเท่ากับ 322 ล้าน ลบ.ม. และสถานี Y.16 (ด้านท้ายน้ำมีปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยม เท่ากับ 510 ล้าน ลบ.ม. ทั้งนี้ โครงการชลประทานพิษณุโลกมีการติดตามสถานการณ์น้ำในแม่น้ำยมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งสอดคล้องและเหมาะสมในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ลดผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนในพื้นที่

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่รับประโยชน์ เรื่อง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และการขยายเชื้อแบคทีเรียสังเคราะห์แสง พด.15 การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) และการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี ซึ่งการปลูกข้าวโดยวิธีเหล่านี้เป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยให้มีการระบายน้ำลงสู่ทางท้ายน้ำ เพื่อรักษาสภาพลำน้ำและระบบนิเวศให้คงเดิมเหมือนก่อนมีโครงการ และรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำยม ซึ่งจากการติดตามคุณภาพน้ำด้านท้ายน้ำคือ SW 7 แม่น้ำยม ท้ายประตูระบายน้ำ พบว่ามีค่า WQI อยู่ในเกณฑ์พอใช้

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และการขยายเชื้อแบคทีเรียสังเคราะห์แสง พด.15 การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) และการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี และจัดทำแปลงเรียนรู้ในเรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้เกษตรกรใส่ปุ๋ยในปริมาณเท่าที่จำเป็น และสอดคล้องกับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน รวมถึงความต้องการของพืช เพื่อลดการเกิดมลพิษในดิน และอาจปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน อีกทั้งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดินจำนวน 4 สถานี ในพื้นที่ที่รับประโยชน์ ตั้งแต่ปี 2563 ถึง ปัจจุบันยังตรวจไม่พบสารฆ่าแมลงกลุ่มออร์กาโนคลอรีน และกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต

พื้นที่ชุ่มน้ำ จากการรายงานข้อมูลสถานการณ์น้ำรายวัน พบว่าเดือนพฤศจิกายน 2568 ประตูระบายน้ำท่านางงามมีการการระบายน้ำเฉลี่ยอยู่ที่ 396.23 ลบ.ม./วินาที และปิดการระบายน้ำเพื่อเก็บกักน้ำตั้งแต่เดือนธันวาคม 2568 ทั้งนี้ โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมตลอดลำน้ำยมในเขตจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศการเกษตร และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแม้ประตูระบายน้ำท่านางงามปิดบานระบาย แต่อย่างไรก็ตามได้มีการระบายน้ำผ่านประตูระบายน้ำคลองบางแก้วเฉลี่ยอยู่ที่ 62.96 ลบ.ม./วินาที เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศด้านท้ายน้ำ ทั้งนี้จากข้อมูลระดับน้ำเฉลี่ยรายวันของสถานี Y.16 ด้านท้ายน้ำ พบว่า มีระดับน้ำในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 ถึงเดือนเมษายน 2569 มีระดับสูงมากกว่าปีที่ผ่านมา ๆ มา

4.1.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบแหล่งน้ำบริเวณพื้นที่ระยะกักเก็บน้ำของโครงการ ในพื้นที่ตำบลชุมแสงสงคราม มีการบังคับให้ใช้ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2558

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 35 ก เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2558 กำหนดให้พื้นที่ในช่วงระยะกักเก็บน้ำเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ในส่วนของตำบลท่านางงาม ตำบลบางระกำ มีการบังคับให้ใช้ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 69 ก เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 กำหนดให้พื้นที่ในช่วงระยะกักเก็บน้ำให้เป็นเขตสีเขียว ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ทั้งนี้ ในปี 2569 กรมชลประทานร่วมมือกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียม SPOT ด้วยสายตา ในบริเวณสองฝั่งริมแม่น้ำยมในระยะกักเก็บน้ำ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยจะรายงานผลการสำรวจในรายงานฉบับถัดไป นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มพื้นที่ป่าริมน้ำ โดยโครงการชลประทานพิษณุโลก จัดกิจกรรมวันต้นไม้ประจำปีของชาติ พ.ศ. 2569 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2569 เจ้าหน้าที่โครงการชลประทานพิษณุโลก ร่วมปลูกกล้าไม้พันธุ์ประดู่ป่าและแคนา จำนวน 100 ต้น ณ ประตุน้ำท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก อีกทั้ง ในพื้นที่บริเวณประตุน้ำ ยังมีต้นหมากเฒ่า และต้นตะขบป่า ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีผลในพื้นที่บริเวณโดยรอบโครงการ เพื่อเป็นร่มเงา และเป็นแหล่งอาหารให้แก่กบที่อาศัยอยู่บริเวณโครงการ อีกทั้งสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ริมน้ำให้ร่วมกันอนุรักษ์ พื้นที่ป่าริมน้ำ โดยการร่วมกับบมจ.ทีบีไอแอสฟัลท์ จัดกิจกรรม CSR "พื้นที่สีเขียวสร้างสุข" ปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติฯ ณ ประตุน้ำท่านางงาม เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2569 ดร.ชำนาญ ชูเที่ยง ผู้อำนวยการโครงการชลประทานพิษณุโลกมอบหมายให้ นางสาวกานต์พิชชา เพ็ชรบึงพร้าว หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 พร้อมด้วยหัวหน้าฝ่าย/งาน และเจ้าหน้าที่โครงการชลประทานพิษณุโลก ร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ร่วมปลูกพันธุ์กล้าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ประกอบด้วย ต้นอินทนิล (ความสูง 2.00 เมตร) จำนวน 60 ต้น และต้นเหลืองปรีดียาธร (ความสูง 1.00 เมตร) จำนวน 74 ต้น นอกจากนี้ ยังมีการปล่อยขบวนในพื้นที่ ทั้งพนักงาน ผู้นำชุมชน ประชาชน สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำประตุน้ำท่านางงาม รวมถึงคณะครูและนักเรียนจาก โรงเรียนปอวิทย์บางระกำ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อร่วมพลังแสดงความจงรักภักดี และร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

สัตว์ป่า สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่หัวงาน โดยการปลูกต้นไม้ยืนต้นจำนวน 16 ชนิด อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมวันต้นไม้ประจำปีของชาติ พ.ศ. 2569 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2569 เจ้าหน้าที่โครงการชลประทานพิษณุโลก ร่วมปลูกกล้าไม้พันธุ์ประดู่ป่าและแคนา จำนวน 100 ต้น ณ ประตุน้ำท่านางงาม ซึ่งอาจเป็นแหล่งอาศัยของนกได้ในอนาคต ในส่วนของการห้ามทำอันตรายต่อสัตว์ป่า ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่โครงการ เพื่อกวดดูแลพื้นที่ และสอดส่องผู้ที่เข้ามาในโครงการไม่ให้กระทำความอันตรายต่อสัตว์ป่า อีกทั้ง จากการลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติตามมาตรการฯ ในเดือนมิถุนายน 2569 พบนกกาน้ำเล็ก ที่อาศัยอยู่บริเวณลำน้ำเดิม นอกจากนี้ได้ดำเนินการจัดทำป้ายข้อมูลนกที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง และมีความสวยงาม ซึ่งสำรวจพบในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยติดตั้งบริเวณประตุน้ำท่านางงาม เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนที่เข้ามาในพื้นที่โครงการ

สิ่งมีชีวิตในน้ำ ได้กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ตามมติที่ประชุมประชาคม เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 โดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตุน้ำ 500 เมตร และท้ายประตุน้ำ 300 เมตร อีกทั้งร่วมกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการ ควบคุมกิจกรรมประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขาตั้งแต่ประตุน้ำวังสะตือจนถึงประตุน้ำท่านางงาม โดยนำเรือตรวจประมง ย. 20-69 ออกปฏิบัติงานควบคุมเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมาย ซึ่งมีการพบการทำประมงผิดกฎหมายเครื่องมือประมงที่อนุญาตให้ใช้ตาม พรก.การประมง พ.ศ.

2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 จำนวน 2 ครั้ง จากการออกปฏิบัติงานจำนวน 6 ครั้ง โดยได้นำของกลางส่งมอบให้แก่สถานีตำรวจในพื้นที่ สำหรับการเพิ่มผลผลิตปลา ได้ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อปล่อยลงแม่น้ำยมบริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม ได้แก่ ปลาตะเพียนขาว ขนาด 3 - 5 เซนติเมตร จำนวน 300,000 ตัว และกุ้งก้ามกราม ขนาด 1 - 2 เซนติเมตร จำนวน 200,000 ตัว เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และคงความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำ

4.1.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงาม ประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย อีกทั้งอยู่ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อดำเนินการจัดประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อร่วมกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เกษตรกรรมและปศุสัตว์ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ ดำเนินการแผนการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร จัดทำแปลงเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ให้แก่เกษตรกรจำนวน 12 ราย จำนวน 12 แปลง แปลงละ 4 ไร่

การใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้อง ตาม 8 มาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเห็นชอบอย่างเคร่งครัด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนจัดการน้ำ การคาดการณ์และแจ้งเตือนพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ การจัดสรรน้ำตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศ การเกษตร และกิจกรรมต่าง ๆ มีการดำเนินการวางแผนจัดสรรน้ำ การส่งน้ำ การระบายน้ำ และการใช้น้ำเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำทุก ๆ ปี เพื่อรับฟังข้อเสนอ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการน้ำในพื้นที่ เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้ง ในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ประเภทกลุ่มพื้นฐาน จะมีการกำหนดข้อบังคับกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อเป็นระเบียบให้แก่สมาชิกผู้ใช้น้ำได้ปฏิบัติตาม

การระบายน้ำและการบรรเทาอุทกภัย ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน 1 โครงการชลประทานพิษณุโลก ลงพื้นที่ตรวจสอบสถานการณ์น้ำ ณ ประตูระบายน้ำวังสะตือ และประตูระบายน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งการลงพื้นที่ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ ภายหลังจากการปรับลดบานประตูระบายน้ำลง ซึ่งเป็นไปตามแผนการจัดสรรน้ำและเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/2569 เพื่อให้มีปริมาณน้ำต้นทุนเพียงพอสำหรับเกษตรกร ในส่วนของแผนการควบคุมการเปิดปิดบานประตูระบายน้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก ประเมินสถานการณ์ในแม่น้ำยมจะใช้ข้อมูลปริมาณน้ำท่า และข้อมูลรายงานสถานการณ์น้ำรายวันแม่น้ำยมของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่ประตูระบายน้ำวังสะตือ จนถึง ประตูระบายน้ำท่าแห เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาปรับบานอาคารชลประทาน ดูแลเส้นทางน้ำต่างๆ ลำน้ำสาขา ห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะช่วงฤดูน้ำหลาก จะช่วยเร่งระบายน้ำ ลดระดับน้ำในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มในอนาคต

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ได้กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ตามมติที่ประชุมประชาคมเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 โดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตูระบายน้ำ 500 เมตร และท้ายประตูระบายน้ำ 300 เมตร อีกทั้งได้ดำเนินการติดตั้งป้าย และปักธงแสดงสัญลักษณ์ ณ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม อีกทั้ง ร่วมกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการ ควบคุมกิจกรรม

ประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขาตั้งแต่ประตูระบายน้ำวังสะตือจนถึงประตูระบายน้ำท่านางงาม ตาม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสิ่งมีชีวิตในน้ำ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบ ในการดูแลและบำรุงรักษาประตูระบายน้ำท่านางงาม ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมถึงควบคุมดูแลการส่งน้ำ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตามช่วงฤดูกาลเพาะปลูก อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และสถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 30 ราย เกี่ยวกับการจัดการดิน การเก็บตัวอย่างดิน เพื่อการวิเคราะห์และการตรวจสอบดินผ่านแอปพลิเคชัน LDD Soil Guide "กดรู้ดิน" รวมถึงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และการขยายเชื้อแบคทีเรียสังเคราะห์แสง พด.15

การคมนาคมขนส่ง สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษา เส้นทางที่ชำรุดจากการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2567 ปัจจุบันราษฎรสามารถใช้เส้นทางในการสัญจรได้ปกติ เพื่อให้ราษฎรสามารถใช้ถนนได้สะดวกและปลอดภัยมากขึ้น

การจัดการน้ำเสีย สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย กรมชลประทานดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (On-site Treatment) เพื่อให้รองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากห้องน้ำ พร้อมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ ดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด ห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะเสมอ และมีการจัดเตรียมถังขยะขนาด 240 ลิตรแบบมีฝาปิด ในบริเวณโดยรอบพื้นที่ อาคารสำนักงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำโครงการจะรวบรวมขยะนำไปทิ้งบริเวณจุดทิ้งขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท่านางงามต่อไป

การจัดการลุ่มน้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการควบคุมการยกกระต๊อบบานประตู ระบายน้ำท่านางงามระบายลงสู่ท้ายน้ำ เพื่อรักษาสภาพลำน้ำและระบบนิเวศ รวมถึงเพื่อการชลประทาน ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการติดตั้งระบบควบคุมบานระยะไกล ซึ่งสามารถควบคุมประตูระบายน้ำท่านางงามได้แบบ เรียลไทม์ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้ง ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ในการส่งเสริมการปลูกข้าว ในพื้นที่รับประโยชน์ เนื่องจากเป็นความต้องการของเกษตรกร และเป็นพืชที่ เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และปริมาณน้ำที่ได้รับ อีกทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็น การใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงถ่ายทอดความรู้ และจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโดยใช้ ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดปริมาณปุ๋ยเคมีใช้ซึ่งจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น มีโครงสร้างที่ดีขึ้น และ เพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำ ตามหลักอนุรักษ์ดินและน้ำ

4.1.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงาม ประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย เพื่อให้การจัดสรรน้ำสอดคล้องกับความต้องการใช้น้ำของพื้นที่ ในส่วนของ การสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นหลัก ซึ่งจะทำนาจำนวน 2 ครั้ง/ปี คือ นาปรัง และนาปี ดังนั้น กรมชลประทาน จึงร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการใส่ปุ๋ย ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนการเฝ้าระวังความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมี โดยในปี 2569 ดำเนินการให้ความรู้อันตรายจากการใช้สารเคมีและการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัยแก่ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ และจัดทำคู่มือให้องค์ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก โดยในปี 2569 ดำเนินการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมและที่พื้กอาศัย (การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การใช้ส้วมที่ถูกต้องสุขลักษณะ) การป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ โรคไวรัสตับอักเสบบ

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสังคม** จากข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 – 2570 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม พบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า และใช้น้ำประปา จำนวน 2,034 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวนในด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่านางงาม จำนวน 1 แห่ง คลินิกเอกชน 2 แห่ง ซึ่งพบว่ายังคงเพียงพอต่อประชาชนในพื้นที่

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางการเกษตรศาสตร์** กรมชลประทานจะประสานทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ในการเพิ่มหัวข้อการให้ความรู้เกี่ยวกับท่าทางที่เหมาะสมสำหรับการทำนา ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ได้รับประโยชน์ ภายใต้แผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสุขภาพจิต** จากการตรวจสอบจำนวนประชากรรายตำบลในพื้นที่ได้รับประโยชน์ของโครงการ ตั้งแต่ปี 2567 -2569 ทางระบบสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบว่า ประชากรทั้ง 5 ตำบลในพื้นที่ได้รับประโยชน์มีประชากรในปี 2568 มีจำนวนลดลงจากปี 2568 จึงอาจยังไม่ต้องจัดทำแผนเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาหาผลประโยชน์ในพื้นที่ อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันอยู่ระหว่างการคัดกรองภาวะสุขภาพจิตของประชากรกลุ่มเสี่ยง กลุ่ม ผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอบางระกำ

- **การศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชาชน** กรมชลประทานร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ และร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการสำรวจทางด้านกีฏวิทยา ซึ่งภายหลังทราบผลการสำรวจมีการแจ้งมาตรการควบคุมโรคให้แก่ ศตม/รพ.สต./อสม. หมั่นตรวจสอบลูกน้ำยุงในพื้นที่ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และภาชนะขังน้ำตามบ้านเรือน หากพบให้ปล่อยปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง ปลาแกมบูเซีย ในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือใส่ทรายที่มีสารที่มีฟอส กำจัดลูกน้ำยุงในภาชนะที่ไม่สามารถคว่ำทำลายได้ นอกจากนี้ในการป้องกันการจมน้ำของประชาชน สำนักบริหารโครงการกรมชลประทาน ดำเนินการติดตั้งป้ายคำเตือนระวังจมน้ำ ที่ระบุวิธีการช่วยเหลือ และการปฐมพยาบาลคนจมน้ำ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม ในส่วนของการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2569 มีกิจกรรมตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ในชุมชนและปรับปรุงคุณภาพน้ำ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ

- **การศึกษาด้านภาวะโภชนาการ** กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ พันธุ์ปลาตะเพียนขาว และกึ่งก้ามกราม เพื่อปล่อยลงสู่แม่น้ำยม และร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในแหล่งน้ำของ

เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม และจัดจัดฝึกอบรมการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำพื้นถิ่นในรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG (โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) จึงได้สอนการแปรรูปเมนูชาลาเปาใส่ปลาให้แก่ประชาชนในพื้นที่

- **การศึกษาด้านการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข** กรมชลประทานร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ และด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชากร

- **การศึกษาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม** กรมชลประทานร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ ด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชากร และด้านการศึกษาด้านภาวะโภชนาการ

- **การศึกษาด้านประชากรศาสตร์** จากการปฏิบัติตามมาตรการด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางสุขภาพจิต พบว่าจำนวนประชากรรายตำบลในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ทั้ง 5 ตำบลในพื้นที่รับประโยชน์มีประชากรในปี 2569 มีจำนวนลดลงจากปี 2567 และ 2568 จึงอาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุขโรค

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่โดยรอบบริเวณหัวงาน ให้มีความสวยงาม สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย

4.2 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันโครงการประจักษ์บายน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระยะดำเนินการปีที่ 3 ซึ่งดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.2.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทุนิยมวิทยาบริเวณใกล้กับโครงการประจักษ์บายน้ำท่านางงาม ในปี 2567 เพื่ออ่านค่าและบันทึกข้อมูลปริมาณน้ำฝนในเวลา 07.00 น. ของทุกวัน ซึ่งจะทำให้การบันทึกและจัดเก็บเพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลผลจัดทำเป็นข้อมูลสถิติ พบว่าปริมาณฝนสะสมตั้งแต่วันที่ ปริมาณฝนสะสมตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2568 ถึง 31 มีนาคม 2569 เท่ากับ 1,535.5 มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคมมีปริมาณฝนสะสมมากที่สุดเท่ากับ 359.0 มิลลิเมตร

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน เก็บตัวอย่างดินที่เป็นตัวแทนของดินจากแผนที่ดินที่ใช้ในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ที่ระดับ 0-15 และ 15-30 ซม. สำหรับนาข้าว และที่ระดับ 0-30 ซม.และ 30-60 ซม. สำหรับพืชไร่ มาวิเคราะห์ค่าทางด้านเคมี ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพืช เพื่อประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน พบว่าระดับความสมบูรณ์ในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ-ปานกลาง ในส่วนของการวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพ ค่าความหนาแน่นรวมของดิน (Bulk Density) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 1.4 - 2.5 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง-สูงมาก

ธรณีวิทยาและการเกิดแผ่นดินไหว กรมชลประทานดำเนินการติดตามการเกิดแผ่นดินไหวบริเวณประเทศไทย และพื้นที่ใกล้เคียงของกองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา ผ่านทาง <https://earthquake.tmd.go.th> ซึ่งจากรายงานสรุปเหตุการณ์แผ่นดินไหวรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2569 พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียง ไม่มีการเกิดแผ่นดินไหว

ตะกอน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการสำรวจปริมาณตะกอนแขวนลอย ของสถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ ตั้งแต่เดือนธันวาคมปี 2567 ซึ่งเป็นปีแรกของระยะดำเนินการ ผลจากการติดตามอย่างต่อเนื่องถึงเดือนมีนาคม 2569 พบว่า สถานี Y.50 ในปีนี้ 2568 เดือนตุลาคมมีปริมาณตะกอนแขวนลอยสะสมรายเดือน เท่ากับ 67,579 ตัน มากกว่าปริมาณตะกอนสะสมในเดือนเดียวกันของปี 2567 และสถานี Y.16 ในปีนี้ 2568 เดือนกันยายนมีปริมาณตะกอนแขวนลอยสะสมรายเดือนเท่ากับ 88,123 ตัน มากกว่าเดือนเดียวกันในปี 2567 สำหรับการติดตามตรวจสอบการกัดเซาะและการตกตะกอนในแม่น้ำยมด้านเหนือและด้านท้ายประตูระบายน้ำ ผลการสำรวจข้อมูลสรุปตัดลำน้ำของสถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ เพื่อประกอบการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพตลิ่ง ทั้งนี้ พบว่ามีการทับถมของตะกอนบริเวณตลิ่งเพิ่มขึ้น

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการบันทึกข้อมูลระดับน้ำเฉลี่ยรายวัน และปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายวัน สถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดินจำนวน 9 จุดเก็บตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง/ปี ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2569 ดำเนินการเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำผิวดิน ครั้งที่ 1 (ตัวแทนฤดูแล้ง) เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2568 จากการประเมินโดยดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน Water Quality Index (WQI) พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 3

อุทกธรณีวิทยาน้ำใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการติดตามตรวจสอบระดับน้ำใต้ดิน จากบ่อบาดาลในบริเวณพื้นที่โครงการ ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2569 ดำเนินการวัดระดับน้ำ ครั้งที่ 1 (ฤดูแล้ง) เดือนมีนาคม 2569 สามารถวัดระดับน้ำใต้ดินได้ทั้งหมด 5 สถานี จากทั้งหมด 6 สถานี พบว่า มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ 10.17 – 28.35 เมตร น้ำใต้ดินส่วนใหญ่มีทิศทางการไหลจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่โครงการฯ น้ำใต้ดินจะไหลจากแม่น้ำยมซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่โครงการฯ ไปสู่ที่ราบลุ่มทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉพาะบริเวณบ้านปากคลอง และบ้านคุยม่วง

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน จำนวน 4 สถานี ในช่วงฤดูแล้ง เดือนมีนาคม 2569 พบว่า ดัชนีคุณภาพน้ำใต้ดินส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลที่ใช้บริโภค และมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน แต่ควรต้องมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนนำไปใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค สำหรับความเหมาะสมในด้านการชลประทานและการเกษตร โดยการประเมินจากค่าการนำไฟฟ้าซึ่งบ่งบอกถึงความเค็มของน้ำ พบว่า ทุกสถานี มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดี สามารถใช้ในการชลประทานได้ ถ้าน้ำจะล้าผ่านดินพอประมาณ ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการสะสมความเค็มเป็นกรณีพิเศษ ใช้กับพืชที่มีความทนทานต่อความเค็มพอประมาณ

4.2.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจโครงสร้างและองค์ประกอบของสังคมพืชริมน้ำ โดยจำแนกพื้นที่สังคมพืชริมน้ำออกเป็น 2 ชั้นภูมิ ได้แก่ 1) สังคมพืชริมน้ำที่มีไม้ต้นเป็นพืชเด่น (Riparian tree communities) และ 2) สังคมพืชริมน้ำที่มีไม้พุ่มเป็นพืชเด่น (Shrub-dominated riparian community) ซึ่งวางแผนในพื้นที่สังคมพืชริมน้ำ รวมแปลงตัวอย่างทั้งสิ้น 12 แปลง เมื่อวันที่ 25-30 เมษายน 2569 ผลการสำรวจระบบนิเวศป่าริมน้ำโดยจำแนกตามรูปแบบชีวิต (Life form) ในแต่ละพื้นที่ของโครงการ พบไม้ต้น (Tree) มีจำนวนชนิดพันธุ์ 18 ชนิด 13 สกุล 12 วงศ์ ไม้รุ่น (Pole) พบชนิดพันธุ์จำนวน 22 ชนิด 19 สกุล 14 วงศ์ กล้าไม้ (Seedling) พบชนิดพันธุ์จำนวน 5 ชนิด 4 สกุล 3 วงศ์ และพืชพื้นล่าง (Undergrowth) พบชนิดพันธุ์จำนวน 43 ชนิด 41 สกุล 26 วงศ์ โดยพบพรรณไม้ในวงศ์ถั่ว

(Fabaceae) มีจำนวนชนิดมากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาได้แก่ วงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวน 8 ชนิด และวงศ์ชบา (Malvaceae) จำนวน 5 ชนิด ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยรอบโครงการและปาริมน้ำ ดำเนินการสำรวจภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของการใช้ที่ดินประเภทหลัก รวมถึงสภาพสังคมพืชริมน้ำ อีกทั้งแปลตีความภาพถ่ายภาพถ่ายจากดาวเทียม SPOT ชนิด Pan-Sharpned พร้อมปรับแก้ความถูกต้องของพิกัดแบบ Orthorectification รายละเอียดจุด ภาพ 1.5 เมตร รูปแบบ GeoTiff format บันทึกภาพวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2569 บริเวณพื้นที่รับประโยชน์ประจวบประยาบน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2569 และนำมาเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง

สิ่งมีชีวิตในน้ำ กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลกดำเนินการเก็บตัวอย่างนิเวศวิทยาทางน้ำและทรัพยากรการประมง ได้แก่ ปลา แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ สัตว์หน้าดิน และพรรณไม้น้ำ จำนวน 9 จุด ปีละ 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2564 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งร่วมกับกองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด ดำเนินการสำรวจชนิดพันธุ์ปลาในแม่น้ำยม บริเวณพื้นที่โครงการ บริเวณเหนือน้ำ และท้ายน้ำ จำนวน 5 จุด ประกอบด้วยข้อมูลชนิด ขนาด และช่วงเวลาที่มีการอพยพของปลาในรอบปี โดยการสำรวจจากการสุ่มตัวอย่างด้วยชุดเครื่องมือข่ายจำนวน 6 ช่องตา ประกอบด้วยขนาดช่องตา 2, 3, 4, 5.5, 7 และ 9 เซนติเมตร และอวนทับตลิ่งขนาดช่องตา 0.5 เซนติเมตร ยาว 25 เมตร ล้อมลากจับปลาเป็นวงกลม หรือตามสภาพของพื้นที่ รวมถึงรวบรวมข้อมูลอุทกวิทยา ระดับน้ำเหนือประตูระบายน้ำ ท้ายประตูระบายน้ำ ปริมาณน้ำฝนปริมาณน้ำท่า ความเร็วของกระแสน้ำ ลักษณะการไหลของน้ำผ่านประตูระบายน้ำ ทิศทางการไหล รวมถึงลักษณะโครงสร้างทางวิศวกรรมของประตูระบายน้ำ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการประเมินประสิทธิภาพของทางผ่านปลา โดยดำเนินการครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 – 12 กรกฎาคม 2569

4.2.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์น้ำแม่น้ำยมอย่างต่อเนื่องพร้อมการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมปรับลดการระบายประตูระบายน้ำท่านางงาม โดยควบคุมระดับน้ำ ไม่ให้เกินระดับวิกฤติ +40.00 ม.รทก. หลังจากทีน้ำระบายออกจากทุ่งต่าง ๆ สามารถทำนาได้แล้ว และเตรียมปิดการระบาย หากไม่มีปริมาณน้ำตอบนบน มาเติม รวมทั้งอาคารระบายน้ำชลประทาน ตามเส้นทางน้ำต่าง ๆ ในลำนน้ำสาขา ลำห้วย หนอง คลอง บึง แก้มลิงบึงระมาณ บึงตะเคร็ง บึงชี้แร้ง แหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ ให้เหมาะสม เป็นไปตามแผนบริหารจัดการน้ำตามปฏิทินเพาะปลูกฤดูแล้งปี 2568/69 ของกรมชลประทานต่อไป

เกษตรกรรมและปศุสัตว์ จากข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ใน Agri-Map บริเวณพื้นที่โครงการ พบว่ามีพื้นที่การปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ อ้อย ทั้งนี้ ในปี 2569 กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ในปี 2569 ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ เมื่อทราบผลการศึกษานำข้อมูลมาเปรียบเทียบต่อไป สำหรับข้อมูลด้านการปศุสัตว์ พบว่ามีเนื้อที่ 232.55 ไร่ ซึ่งจากข้อมูลรายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ปี 2568 (ข้อมูลล่าสุด) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก พบว่าในพื้นที่อำเภอบางระกำ มีเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง มากที่สุด รองลงมาคือ สุกร และโคเนื้อ ตามลำดับ

การใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก อยู่ระหว่างการจัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ ปตร.ท่านางงาม เพื่อรับทราบสถานการณ์น้ำ,วางแผนการจัดสรรน้ำเพาะปลูกฤดูแล้งปี 2568/69 เพื่อให้เกษตรกร ประชาชนในพื้นที่สามารถทำการเพาะปลูกข้าวนาปรัง ได้ตามแผนบริหารจัดการน้ำปฏิทินเพาะปลูกฤดูแล้งปี (ข้าวนาปรัง)

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการลงพื้นที่เฝ้าติดตามสถานการณ์น้ำในพื้นที่สม่ำเสมอ ในช่วงฤดูน้ำหลากมีการติดตามเพื่อลดระดับน้ำในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มในอนาคต ในการปรับแผนการระบายน้ำอาคารชลประทาน ดูแลเส้นทางน้ำต่าง ๆ ให้ลำนํ้าสาขา ลำห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ โดยเฉพาะประตูระบายน้ำวังสะตือ ประตูระบายน้ำท่านางงาม ประตูระบายน้ำท่าแห ที่อยู่ใ้มนํ้ายมสายหลัก ให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำฝน-น้ำท่า เพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนให้ได้อย่างมากที่สุด ซึ่งเมื่อกลับเข้าสู่ระดับเก็บกักปกติของอาคารชลประทานต่าง ๆ จะมีการเตรียมความพร้อมบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 ต่อไป

การระบายน้ำและการบรรเทาน้ำท่วม ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่างดำเนินการติดตั้งสถานีโทรมาตรขนาดเล็กตรวจวัดระดับน้ำ สถานี Y.50 (ด้านเหนือน้ำ) เมื่อปี 2564 และสถานี Y.16 (ด้านท้ายน้ำ) ซึ่งเป็นสถานีเดิมของศูนย์อุทกฯ รวมถึงติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทกนิยมิวิทยา บริเวณพื้นที่โครงการในปี 2567 เพื่อนำข้อมูลปริมาณฝน และปริมาณน้ำ มาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการน้ำของโครงการ

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานร่วมกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการ ควบคุมกิจกรรมประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขาส่งแต่ประตูระบายน้ำวังสะตือ จนถึงประตูระบายน้ำท่านางงาม โดยนำเรือตรวจประมง ย. 20-69 ออกปฏิบัติงานควบคุมเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมาย ซึ่งมีการพบการทำประมงผิดกฎหมายเครื่องมือประมงที่อนุญาตให้ใช้ตาม พรก.การประมง พ.ศ.2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 จำนวน 2 ครั้ง จากการออกปฏิบัติงานจำนวน 6 ครั้ง โดยได้นำของกลางส่งมอบให้แก่สถานีตำรวจในพื้นที่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ โดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียม SPOT ชนิด Pan-Sharpned พร้อมปรับแก้ความถูกต้องของพิกัดแบบ Orthorectification รายละเอียดจุด ภาพ 1.5 เมตร รูปแบบ GeoTiff format บันทึกภาพวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2569 เพื่อตรวจสอบการใช้ที่ดินปี 2569 และนำมาเปรียบเทียบข้อมูลที่ดินศึกษาในปี 2568 รวมถึงข้อมูลการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการสำรวจในปี 2566

4.2.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม ในปี 2569 ส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการ กรมชลประทาน ดำเนินการติดตามตรวจสอบสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ รวมถึงทัศนคติของประชาชนในพื้นที่โครงการ โดย ได้ว่าจ้าง บริษัท เอกปภา คอนซัลแตนท์ จำกัด ให้ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมและจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของโครงการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนเตรียมการสำรวจข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีแผนจะดำเนินการสำรวจข้อมูลระหว่างวันที่ 21-25 มิถุนายน 2569

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางเคมี** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดของผู้สัมผัสสารเคมีประชาชนในพื้นที่ และประเมินความเสี่ยงการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (นบก.1-56) ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการสำรวจข้อมูล

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ ปัจจุบันในพื้นที่ประตูระบายน้ำท่านางงาม มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมในพื้นที่ไม่มากนัก จึงยังไม่มีกรติดตามสถิตินักท่องเที่ยว มีเพียงแต่ประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย